

ПОВІДОМЛЕННЯ

Ярослав Погоральський

УДК 902.2(477.83)

НОВІ АРХЕОЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ В ОКОЛИЦЯХ СЕЛА БИКІВ МОСТИСЬКОГО РАЙОНУ

Повідомлення присвячене новим археологічним знахідкам з околиць села Биків Мостиського району. Тут виявлено курганний могильник культури шнурової кераміки, кілька поодиноких курганів, а також крем'яні знаряддя бронзової доби.

Територія, на якій виявлено нові пам'ятки археології, лежить на межі Надсянської низовини та Верхньодністрянської височини. Водночас околиці сіл Биків, Баличі, Новосілки, Плешевичі є вододілом між басейнами двох правих приток Сяну - Вишні та Вігору.

Розвідкою автора, проведеною у 1998 р. у так званому Новоселецькому лісі між селами Биків, Новосілки та Шегині виявлено курганний могильник. Він складається з понад 20 насипів. Кургани розміщені компактною групою на вершині плато на захід від долини безіменного потоку. Розташування у лісі зумовило добру збереженість насипів. Висота курганів від 0,6 до 2,2 м. Виділяється північна група з трьох курганів висотою 1,9-2,2 м. Діаметр насипів від 3 до 7 м. До початку археологічних розкопок щось певне про часову та культурну приналежність згаданого могильника твердити важко. Але виходячи з особливостей поховальних споруд, топографії та пам'яток, що знаходяться неподалік могильника, припускаємо, що поховання належать до бронзового віку і належать носіям культури шнурової кераміки.

Оточення відкритого могильника складають два курганних могильника та поодинокі кургани. Могильник біля Балич, що відноситься до пізнього етапу розвитку підкарпатської культури шнурової кераміки, розташований за 4 км на південний схід від відкритого, досліджувався на початку ХХ ст. А. Кіцолєю. Тут розкопано кілька курганів. Супровідний поховальний інвентар складала широкі ножевидні серпи з рівним або увігнутим лезом і дугастою спинкою, мідні скроневі кільця у формі вербового листка з одним або двома поздовжніми реберцями, кинджали. Поховання інгумаційні.¹

¹ Свешніков І.К. Племена культур шнурової кераміки // Стародавнє населення Прикарпаття і Волині (доба первіснообщинного ладу). - Київ, 1974. - С. 164.

Ще один могильник розташований за 5 км на північний захід від відкритого. Короткі відомості про нього подає Географічний словник Королівства Польського, де повідомляється, що в лісі між селами Медика та Буців в урочищі Бавольник у курганах, які на той час уже були зруйновані, селяни знаходили різні старожитності, в тім числі урни з рештками кремації, крем'яні та бронзові речі². Детальніше про характер та кількість виявленого матеріалу важко що-небудь сказати, оскільки це чи не єдина згадка про могильник біля Медики. Згадка про крем'яні та бронзові речі в могильнику нашттовхує на думку про те, що некрополь функціонував в епоху бронзи і, можливо, належав племенам культури шнурової кераміки.

Поодинокі кургани розкопані в Плешевичах (урочище Лиса Гора)³ та Яксманичах (урочище Могилка)⁴. В Плешевичах знайдено кам'яну сокиру, наконечник списа, уламки керамічного посуду. За набором поховального інвентаря ці кургани можна датувати часом від неоліту (поява керамічного посуду) до раннього залізного віку.

В околицях Бикова є ще два поодинокі насипи, досі не досліджені. Один з них за 2,5 км на північ від села, ліворуч дороги на Шегині в урочищі Шелена гірка (сам насип називають Ковпаком). Інший насип є за 2 км на південний захід від Бикова в урочищі Шанци (Селецький ліс).

Характерною рисою як могильників, так і поодиноких курганів є їх розміщення на гребенях вододілів. Часова та культурна приналежність вищезазначених курганів може бути визначена лише після археологічних досліджень. Але, зважаючи на описані особливості пам'яток в околицях сіл Биків, Баличі, Новосілки, Шегині, Медики, Плешевичі та Яксманичі (пам'ятки розташовані компактно на території діаметром до 8 км), вважаємо за можливе віднести їх до єдиного комплексу пам'яток носіїв культури шнурової кераміки. Цей комплекс включає в себе курганні могильники в Медиці, Баличах та Новоселецькому лісі, а також поодинокі кургани біля Бикова, Плешевич та Яксманич (рис. 1).

Окрім зазначених поховальних пам'яток слід відзначити також випадкову знахідку крем'яного знаряддя (рис. 2). Артефакт обробки довжиною 7,6 см та найбільшою шириною 2,2 см був виявлений на присадибних ділянках в північній околиці с. Бикова ліворуч польової дороги до Медики. Краї знаряддя ретушовані. Техніка обробки дає змогу датувати дану знахідку періодом бронзового віку. Зазначимо, що

¹ Słownik geograficzny Królestwa Polskiego. (далі -SGKP). -Warszawa, 1885. - Т. 6. - S. 239.

² SGKP. - 1885. - Т. 6. - S. 239.

³ SGKP. - 1887. - Т. 8. - S. 260.

⁴ SGKP. - 1882. - Т. 3. - S. 485.

у 20-х роках ХХ ст. у Бикові виявлено крем'яну сокирку, яка була у колекції доктора Б. Загайкевича. Її опис зробив Ю. Полянський,⁵ датуючи періодом не пізніше раннього неоліту.

Отже, виявлені в районі с. Бикова кургани та окремі знахідки дають змогу говорити про наявність тут поховального комплексу племен доби бронзи. Необхідність проведення подальших археологічних робіт матиме на меті з'ясування характеру цього комплексу, а також виявлення системи поселень зазначеного часу в околицях села.

Yaroslav Pogoralski

NEW ARCHAEOLOGICAL FIND
NEAR BYKIV MOSTYS'KA REGION

The information devote of new archaeological find near Bykiv Mostys'ka region. There are barrows cemetery of the corded ware culture, some individual barrow and flint tools bronze age.

Key words: archaeological find, corded ware culture, near Bykiv, individual barrow.

Стаття надійшла до редколегії 16.11.2001

Прийнята до друку 20.11.2001

⁵Полянський Ю. Нові археологічні знахідки з Галичини // Записки НТШ. -1928. - Т. 149. -С. 11.

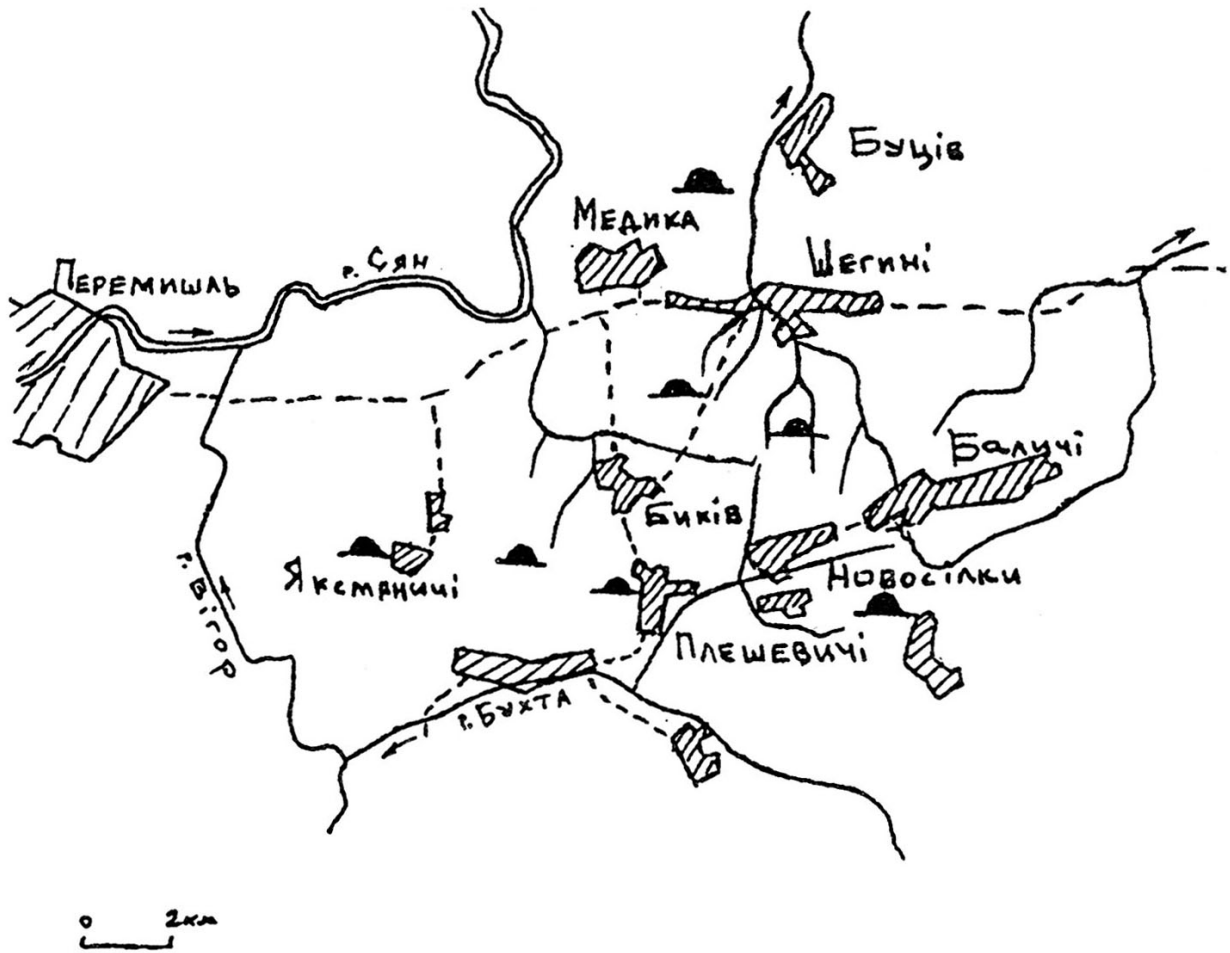

Рис. 1. Схема розташування курганних могильників і поодиноких курганів в околицях с. Биків.

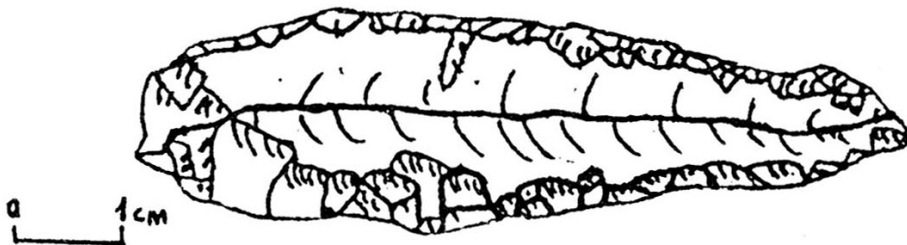

Рис. 2. Крем'яне знаряддя з Бикова.